

Orta Sosyo-Ekonomik Düzeye (SED) Sahip Kullanıcıların Konut Banyolarının İç Mekan Çözümlemesi

Kemal YILDIRIM*, Rahmi ARAS*, Önder TOSUN**

*Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi, Mobilya ve Dekorasyon Bölümü
06500 Teknikokullar, ANKARA

**Milli Eğitim Bakanlığı, Ortaköy 80.Yıl Endüstri Meslek Lisesi, ANKARA

ÖZET

İnsan yaşamının vazgeçilmez mekanı olan konutta, yaşamsal gereksinimlerin ve eylemlerin yoğun olarak gerçekleştirildiği banyo mekanının genellikle tasarımlarda belirli aralıklarla yeterince ele alınmadığı düşüncesinden hareketle Ankara'da orta sosyo-ekonomik düzeye (SED) sahip ailelerin banyoları üzerine bir araştırma yapılması amaçlanmıştır. Bu maksatla, Ankara'nın merkezinde bulunan bloklardan 30 adet konut banyosu örnekleme yöntemiyle seçilerek; bu banyoların mimari özellikleri, fonksiyonları, donatı elemanları ve mevcut fiziksel koşulları belirlenmiştir. Araştırma verileri, ayrıntılı bir anket yardımı ile toplanmış olup, ayrıca mekanların fotoğrafları çekilerek 1/20 ölçekli yerleşim planları çizilmiştir. Sonuç olarak, banyolarda karşılaşılan fonksiyonel ve mimari sorunlar tespit edilerek, bunlara yönelik çözüm önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Konut, Banyo, Islak Mekan, İç Mekan Tasarımı, Mobilya.

Analysis of the Bathroom Interiors of Houses Belong to Middle Socio-Economic Status (SES)

ABSTRACT

Regarding the thought that baths where vital needs and activities are carried out densely, are not dealt with sufficiently at periodical intervals in designs of houses as indispensable environments of human life, a research was carried out in Ankara, regarding the bathroom interiors of houses belong to middle socio-economic status. For that aim, thirty baths belong to apartments located in the center of Ankara have been selected randomly, their architectural qualities, their functions and equipments were recorded regarding the present physical conditions. Research data has been gathered by means of a detailed questionnaire. Besides, photos have been taken and detail plans have been drawn to a scale of 1/20. Consequently, functional and architectural problems in baths have been determined and some solutions for the future applications have been proposed.

Keywords: House, Bathroom, Wet spaces, Interior design, Furniture.

1. GİRİŞ

Konut; iletişim, etkileşim, mekan, zaman ve anlamın örgütlü bir örüntüsüdür. Bir yandan ait olduğu kültür ya da etnik bir gurubun karakteristiklerini, yaşam biçimini, davranış kurallarını, çevresel tercihlerini, imgelerini, zaman ve mekan sınıflandırmasını yansıtırken, öte yandan kullanıcısının özünüyle ilgili imgelerini, böylece tasarım ve donatımı ile bireyin kişilik ve ayrıcalığını yansıtır (1). Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere konut, karmaşık ve dinamik bir yapı türüdür. Zamana ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak iç bünyesinde ve dış kabuğunda sürekli değişim göstermektedir.

Günümüzde çağdaş yaşamın bir sonucu olarak konut mekanlarının; servis, yaşama ve uyku bölümlerine ayrıldığı görülmektedir. Her bölüm çeşitli mekanları, her mekan'da eylem ve eylem alanlarını gerektirir. Eylemlere göre oluşturulan mekanlar; özel, yarı özel ve dışa açık olarak planlanmış ve konutun iç mekan kullanımını bünyesinde değişikliklere neden olmuştur (2). En-

düstri devrimiyle başlayan iç mekan donatı elemanlarındaki bu değişim, mimari yapıdaki değişim ile maki- neleşmeye bağlıdır. Çünkü iç mekanlar, mimari yapının tamamlayıcısıdır. Ayrıca, maki- neleşme, toplum yaşa- mında yarattığı sosyal değişimin yanı sıra, iç mekan donatım elemanları endüstrisini de etkilemiştir. Makine ile üretim, kişisellik taşıyan sanatsal niteliği azaltırken, donatı elemanlarında sayısal artışı sağlayarak nicelik yönünden bir gelişme göstermiştir (3).

Türkiye'deki konut yapımları daha çok belirli iki düzeye yönelmiştir. Bunlardan biri 100-200 m²'lik "lüks konut" adı altında isimlendirilen bölümü, diğeri ise 60-100 m²'nin altında "sosyal konut" adı altında isimlendi- rilen konutlardır. Her iki grupta da konut yapılanma sü- reci, planlama ve yapım aşaması olmak üzere iki aşı- malıdır. Çoğu kez her konut grubu örneği belirli bir dü- zeyi olan özel sektör yapımcıları tarafından gerçek- leştirilmekte, planlama açısından belli kalıpların ötesine çıkamamaktadır. Mimari planlaması, yapım teknolojisi ve malzeme tercihleri yönünden uzun süre etütleri ya-

pılmış, daha sonra şantiye uygulamasına geçilen bir konut kompleksine rastlamak bir hayli zordur. Proje-lendirme ve etüt aşaması çok kısa, ancak yapım süresi çok uzun olan örnekler ülkemizde daha yaygındır (3). Acele işte varılan kötü sonuçlar burada da kendini göstermekte, bina yapımı sırasında çoğu kez tadilat projeleri ile değiştirilerek bazı uygulamalar bir kaç kere tekrarlanarak nihai sonuca ulaşabilmektedir. Özellikle, konut iç konforunu belirleyecek ısı, su ve ses yalıtımı gibi yapı fiziği sorunlarına gereken önem verilmemekte, sıhhi tesisat veya klima tesisatı projelerine bağlı olmaksızın yapımlar gerçekleştirilmektedir. Bu şekilde bitirilmiş bir konuta kullanıcı geçtiği zaman büyük olasılıkla kendi ihtiyaçlarını da göz önüne alarak yeniden yapım sürecine girilmektedir. Bu süreç içinde bazı sorunların giderilmesine de çalışılmakta, ancak inşaatın yapım süreci sırasında uygulama dışı kalmış bir önlemin bu aşamada köklü olarak çözüme kavuşturulması çoğu kez mümkün olamamakta veya alınacak önlemler ilk yapı-mına oranla daha yüksek maliyeti beraberinde getirmektedir. Genellikle, bu tür ek masraflar yapım maliyetini büyük oranda arttırmakta, kullanıcı bazı önlemleri ileri tarihlere bırakarak tam anlamı ile iç konforu sağlanmamış mekanlarda yaşamaya razı olmaktadır. Bu aşamada devreye giren iç donanım çoğu kez boş ve konfor koşulları eksik mekanların yeniden değerlendirilmesi gibi tutarsız bir uğraş içine düşülmektedir. Özellikle, mutfak ve banyo gibi ıslak hacimler yıkılarak yeniden yapılmakta, bölme duvarlarının yerleri değiştirilmekte ve milli ekonomimiz malzeme ve işçilik kaybı açısından bir hayli zarara uğratılmaktadır. Eriç vd. (3) tarafından da belirtildiği üzere, konut iç donatı elemanlarının tasarımında, kullanıcı gereksinimleri dikkate alınmadığı takdirde, kullanıcılar bu donatı elemanlarını hiç kullanmadan değiştirmek zorunda kalabilmektedirler.

Türkiye'deki mevcut konutsal kalitenin çeşitli sorunlarını ortaya koyduktan sonra, bir konutta aranılması gereken kalite düzeyinin ana hatlarının belirtilmesi gerekir.

- Konut, tüm yaşanan mekanlarıyla içinde barınan insanların her türlü ihtiyaçlarını karşılar nitelikte bir planlamaya sahip olmalıdır.
- Konut mekanlarını saran kabuk, içinde yaşayan insanların yeterince iç konfor şartlarını karşılamalı ve dış çevre koşullarından rahatsız olmalarına meydan vermemelidir.
- Mekanları çevreleyen bu kabuk çeşitli yapı fiziği sorunlarından etkilenerek bozulmamalı ve iç mekana yansıyacak yapısal sorunların ortaya çıkmasını engellemelidir.
- Ancak korunmuş mekanların, insan gereksinimleri için aranan dış fiziki ortamdan da (ışık, güneş, havalandırma, görünüm) yeterince yararlanması sağlanmalıdır.
- Konut iç donatımı tüm mekanlarla bir uyum içinde olmalı ve kişisel beğeni ile yenilenebi-

lirlik koşullarına uygun bir seçimle düzenlenmelidir.

- Bütün bu düzenlemeler her çeşit ekonomik koşullarda büyük kalite farklılıkları göstermeden elde edilebilmelidir.

İşte bu imkanları gerçekleştiren bir konut, içinde yaşayanları mutlu kılan ve iş hayatında sağlıklı bir çalışma düzenini de beraberinde getiren bir yuva olma niteliğini daima koruyacaktır (3).

Karamehmetoğlu (4), endüstri devrimi sonrası kentlere göç, ekonomik, sosyal ve kültürel faktörler, hızlı nüfus artışı sonucu artan konut açığının kapatılması için geliştirilen küçük alanlı konutların donatı elemanlarının modüler olması gerektiğini bildirmiştir. Eriç vd. (3) çalışmalarında, konut mobilyalarının tasarım ve üretiminde farklı mekanlara uyum gösterebilecek, zamanla yeni parçalar eklenerek veya kendi bünyesi içinde değişikliğe uğrayabilecek iç donatım sistemlerine gidilmesi gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Konut donatım elemanlarının bir endüstri ürünü olduğu gerçeğinden hareketle, bu tür mekanlara uyum gösterebilecek, zamanla yeni parçalar eklenerek veya kendi bünyesi içinde değişikliğe uğrayabilecek iç donatım sistemlerine gidilmesi, mevcut kalite standardını yükseltebilecek rasyonel davranışlar olacaktır. Özellikle, ülkemiz için bu çözüm gecikmeden devreye sokularak, yapı sağlığının bozulması, iç konforun zedelenmesi milli gelirin boşa sarf edilmesinin önüne geçilmesi zorunlu bir hal almıştır.

Şu an yapılmakta olan ve içerisinde yaşanan konutların yukarıda verilen bu önerilerin ne kadarına sahip olduğu merak konusudur. Gerek kullanıcı memnuniyeti açısından, gerekse ülke ekonomisi açısından çok büyük bir öneme sahip olan konut ve iç mekan donatı elemanlarının mevcut durumlarının tespit edilmesinde yarar vardır. Bu noktadan hareketle, günümüz konut banyolarının bu hızlı değişime neden olan teknoloji gibi önemli faktörlerinde etkisiyle insan yaşamındaki sosyal ve kültürel değişimlere paralel olarak kullanıcılarının istek ve gereksinimlerine ne ölçüde cevap verip veremediği yeteri kadar bilinmemektedir. İnsan yaşam süreci içerisinde meydana gelen bu değişimlerin periyodik aralıklarla incelenmesi gerekir.

Bu araştırma, Ankara'nın farklı semtlerinde bulunan blok-konutlarda yürütülmüş olup, bu blok-konutlarda yer alan banyoların mimari özellikleri, eylemler ve eylem alanları, donatı elemanları ve özellikleri, fiziksel çevre faktörleri ile bunların kullanıcılar üzerindeki etkisi tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla, araştırma kapsamına alınan bloklarda bulunan orta SED'e ait konutlardan tesadüfi örnekleme yöntemiyle 30 konut seçilmiştir. Bu konutların ebeveynlerine "banyo değerlendirme anketi" uygulanmıştır. Anket, konut kullanıcılarına hafta içi ve hafta sonu dahil olmak üzere günün farklı zamanlarında uygulanmıştır. Anket verileri, 2004 yılı içinde 3 aylık bir periyotta yüz yüze görüşerek elde edilmiştir.

İmamoğlu (5), ev sahiplerinin konutlar ve çevreleri ile ilgili değerlendirmelerinin temelinde ailenin SED'inin etkili olduğunu, ve buna bağlı olarak ailelerin refah düzeyleri yükseldikçe evlerinden memnuniyetlerinin artmakta, şikayetlerinin ise azalmakta olduğunu bildirmiştir. Işık (6), çeşitli SED ailelerinin konut kullanımını, yaşam biçimini, iç mekan düzenlemelerini, eşyanın nicelik ve nitelikleri ile depolama sorunlarını inceleyerek; orta SED ve üst SED konutlarının büyüklüğü, donatı elemanlarının düzenlenişi ve yaşam biçimleri arasında bir benzerlik olduğunu tespit etmiştir. Benzer bir şekilde Bilgin (7), çeşitli SED ailelerinin kullandıkları eşya ve insan-eşya ilişkilerini incelemiş; grupların sosyo-ekonomik durumlarına bağlı olarak eşyalarının değiştiğini ve kullanıcıların yaşam tarzı ile eşyaları arasında belli bir uyumun olduğunu bildirmiştir. Sönmez ve Yıldırım (8) orta nitelikli konutlarda yaşayan kullanıcıların, Işık (6) ise sosyo-ekonomik düzeyleri farklı ailelerin yaşam şekilleri ve konut kullanımının incelenmesi sonucunda elde edilen bulguların; yeni yapılacak konutlarda ve iç mekan düzenlemelerinde kullanılmasının çok büyük önem taşıdığını bildirmişlerdir. Yıldırım (9) çalışmasında; alt, orta ve üst SED konut mutfaklarının tasarım kriterleri bakımından birbirlerinden farklı karakteristiklere sahip olduğunu tespit etmiştir. Buna göre, mutfak mekanı ile iç donatı elemanlarının boyutsal büyüklüğünün saptanmasında; çalışma alanları ve depolama alanlarının boyutlandırılmasında, donatı elemanlarının birbirleriyle olan ilişkilerinde önem, kullanım sırası ve kullanım sıklığı ilkeleri ile kullanıcıların eylem ve eylem gereksinimlerine bağlı olarak antropometrik boyutlarının her üç SED için ayrı ayrı dikkate alınması halinde mutfakta yapılacak çalışmanın verimliliğinin pozitif yönde artırılabileceğini ileri sürmüştür. Bu konu ile ilgili diğer çalışma Baytin (10) tarafından gerçekleştirilmiştir. Baytin (10) konut ıslak mekanlarına ilişkin olarak, Türkiye'de ve diğer ülkelerde uygulanan standart ve performans kriterlerini karşılaştırarak, Türk insanının boyutları, yaşam şekli ve diğer sosyo-ekonomik ve kültürel özelliklerine uygun standartlar geliştirmeye çalışmıştır. Benzer bir şekilde Anıl (11), banyo mekanının ve içerisinde yer alan eylemlerin sosyo-ekonomik ve kültürel yapıya bağlı olarak farklılıklar gösterdiğini tespit etmiştir. Ayrıca, bugün ülkemizde konut maliyeti içindeki payı bir hayli yüksek olan banyo mekanı için, kullanıcı boyutları ile mekan boyutlarının, mekan standartlarının ve performans ölçütlerinin belirlenmiş olması gerektiği belirtilmiştir. Özarık (12), kullanıcının tanımlayıcı ve eyleme ilişkin özelliklerinin banyo ekipman ve malzemelerinin seçimi ve mekan performanslarının belirlenmesi süreçlerini doğrudan etkilediğini saptamıştır.

Araştırmada öne sürülen varsayım; orta SED konut kullanıcılarının banyolarıyla ilgili olarak beklenti ve ihtiyaçlarının karşılanmadığı yönündedir. Blok-konut banyolarının kullanıcı ihtiyaçlarını optimum düzeyde karşılayabilmesi için, kullanıcıların banyo ile ilgili gereksinimlerinin saptanması ve bunların analiz edilmesi gerekmektedir.

Binanın fonksiyonel açıdan sürekliliğinin sağlanmasında önemli yeri olan banyo mekanının ve içerisinde yer alan tesisat sistemlerinin tasarımı ve uygulama aşamasında binanın yapısına zarar vermeyecek şekilde yerleştirilmeleri gerekmektedir. Bu da tasarım ve uygulama aşamasında çeşitli disiplinlerin ortak çalışmaları ile mümkün olacaktır. Bu nedenle; orta SED'e sahip ailelerin yaşantıları ve konut kullanımının incelenerek, bulguların yeni yapılacak konutlarda ve iç donatı elemanlarının tasarımında kullanılması oldukça önemlidir (6).

2. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

2.1. Anketin Tasarımı ve Değerlendirilmesi

Araştırmada öne sürülen hipotezi test etmek için ayrıntılı bir anket kullanılmıştır. Bu anketin tasarımında daha önceki araştırmalarda geçerli ve güvenilir bulunmuş (6; 9; 13; 14 ve 15) konut değerlendirme anketlerinden faydalanılmıştır. Bu anket, orta SED'e sahip olduğu düşünülen 30 adet blok-konutun kullanıcılarına uygulanmış ve üç boyutta değerlendirilmiştir.

1-Kullanıcılar ile ilgili sorular (kullanıcı sayısı, yaşı, cinsiyeti, eğitimi, mesleği, gelir durumu vb.)

2-Konut ile ilgili sorular (konutun mülkiyet durumu, alanı, oda sayısı, bölümleri vb.)

3-Banyo ve ekipman hakkında sorular (banyo mekan boyutları, banyo ekipmanları ve boyutları, kullanım alanı vb.)'dir.

Bu unsurlar "boşlukları doldurma, çoktan seçmeli ve açık uçlu sorular" kullanılarak tespit edilmiştir. Bu unsurların her birinin istatistiksel değerlendirmeleri yapılmıştır.

Araştırmada elde edilen verilerin anlaşılabilirliği ve aynı yollarla elde edilmiş verilerle karşılaştırılabilirliği için verilerin belli kurallara göre özetlenerek sunulmasını gerektirmiştir. Bu amaçla, betimsel istatistik teknikleri ve 'SPSS' bilgisayar paket programı kullanılmıştır.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırma kapsamını; "daha önce bazı araştırmacıların kullandığı (3; 6; 7; 9; 16) konutun büyüklüğü, yeri, malzeme ve işçilik gibi inşaat kalitesine göre Bayındırlık Bakanlığının konut sınıfı tanımlaması ve Belediyelerin rayiç vergi değerleri ile konut kullanıcılarının eğitimi, geliri, mesleği gibi diğer demografik kriterlerde dikkate alınarak" Ankara il merkezi sınırları içindeki orta SED aileleri temsil ettiği düşünülen konutlar oluşturmaktadır.

Araştırma kapsamına alınan kullanıcıların %30'u 20-39 yaş arası, %70'i 40-65 yaş arası, %13'ü yüksek öğretim, %20'si orta öğretim, %67'si temel öğretim mezunu, %17'si ise bayan'dır. Ayrıca, konutların aile reislerinin %29'u emekli memur, %10'u işçi, %7'si askerî personel, %3'ü polis, %33'ü serbest meslek (muhasebeci, şoför vb.) olmak üzere dağılım göstermek-

tedir. Bu konutlarda yaşayan bayanların çoğunluğunu; ev hanımlarının oluşturduğu, bunun yanı sıra çalışan hanımlardan, memur, öğretmen, polis ve hemşire gibi meslek gruplarına rastlanmaktadır.

Araştırma kapsamına alınan ailelerin konutlarında oturma süreleri ile konutu alırken ya da kiralarla tercih nedenleri Tablo 1’de verilmiştir. Buna göre, ailelerin %26’sı 0-5 yıl, %37’si 6-10 yıl, %23’ü 11-15 yıl ve %13’ü ise 15 yıldan fazla süredir konutlarında yaşamaktadırlar. Ayrıca, ailelerin %77’si ev sahibi olup, bunların %30’u konutun bulunduğu semt/mahalleye, %33’ü konutun kendisine, %17’si konutun ekonomikliğine göre konutunu tercih ettiğini bildirmiştir. Bu ko-

Tablo 1. Konutlarda oturma süresi ile konutun tercih sebebi

Konutlarda oturma süresi (yıl)	N	%	Konutların tercih nedenleri	N	%
0-5	8	26	Semt /mahalle	9	30
6-10	11	37	Konutu beğenme	10	33
11-15	7	23	Ekonomiklik	5	17
15 yıldan fazla	4	13	Diğer	6	20
Toplam	30	100	Toplam	30	100

N: Konut sayısı

#: Yüzdelerik değeri

Tablo 2. Banyolarda bulunan donatı elemanları

Banyolarda bulunan donatı elemanları	Donatı sayısı		Donatı elemanlarının değerlendirilmesi			
	N	%	Memnun		Memnun değil	
			N	%	N	%
Banyo dolabı	5	17	5	100	-	-
Lavabo	30	100	22	73	8	27
Küvet	11	36	11	100	-	-
Duş teknesi	6	20	6	100	-	-
Armatür	30	100	28	93	2	7
Klozet	22	73	17	77	5	23
Şofben (Banyo içi)	4	13	3	75	1	25
Duşakabin	13	43	12	92	1	8
Çamaşır makinesi	13	43	13	-	-	-

nutların %10’u 2+1 (iki oda+bir salon), %86’sı 3+1, %3’ü ise 4+1’den oluşmaktadır.

İncelenen blok-konut banyolarında bulunan donatı elemanlarının ölçüleri Tablo 3’de verilmiştir. Buna



Şekil 1. İncelenen konutlarda bulunan banyo dolabı içindeki çamaşır makineleri

göre, 30 blok-konut banyosunda bulunan küvet yüksekliği ortalaması 58 cm, duş başlığı yüksekliği 192 cm'dir.

İncelenen banyolarda bulunan donatı elemanları hakkında kullanıcıların memnuniyet durumları Tablo 4'de verilmiştir. Buna göre, banyosunda küvet bulunan 11 ailenin %91'i küvetinin boyutlarından, banyosunda duş teknesi/duşakabin bulunan 13 ailenin %77'si duş teknesi/duşakabinin boyutlarından, banyosunda klozet bulunan 22 ailenin %91'i klozetinin boyutlarından, banyosunda lavabo bulunan 30 ailenin %90'ı lavabosunun boyutlarından memnun olduğu tespit edilmiştir. Tablo 3'de verilen ortalama boyutsal değerler daha önce Arcan vd. (17) tarafından verilen değerlerle uyusmaktadır.

Konutunda klozet bulunan 22 ailenin tamamı banyolarında klozet olmasından memnun olmasına karşın, kullanıcıların %77'si klozetin mekan içerisine yerleştirilmesinde gerek mekan içerisindeki konumu ge-

rekse çevresinde yeterli kullanım alanı bırakılmaması nedeniyle memnun olmadığını bildirmiştir (Şekil 2).

Araştırma kapsamına alınan ailelerin konutlarının alanları ve memnuniyet durumları Tablo 5'de verilmiştir. Buna göre, konutların %43'ünü oluşturan 101-110 m² arasındaki konutların kullanıcıların %40'ı tarafından olumlu değerlendirildiği görülmektedir. Özellikle, 90 m²'nin altındaki 2+1 konut kullanıcıları konutlarının büyüklüğünden memnun olmadıklarını bildirmişlerdir.

İncelenen blok-konut banyolarının alanları, donatılarının zemine kapladığı alanlar ve dolaşım alanları ile ilgili ortalama alan değerleri Tablo 6'da verilmiştir. Buna göre, incelenen 30 blok-konut banyosunun ortalama alanı 4,76 m², kapalı alanı 1,62 m² ve açık alanı ise 3,14 m² dir. Banyolarda kapalı alanlar banyo alanlarının ortalama %34'ü, açık alanlar ise banyo alanlarının %66'sını oluşturmaktadır.

Tablo 3. Blok-konut banyolarının donatı elemanlarının ölçüleri

Donatı elemanlarının ölçüleri	Minimum değer (cm)	Maksimum değer (cm)	Ortalama değer (cm)
Banyo küvet yüksekliği	55	60	58
Duş başlığı yüksekliği	180	200	192
Lavabo yüksekliği	80	84	82
Klozet yüksekliği	42	46	45
Lavabo üstü musluk yüksekliği	90	100	98

Tablo 4. Konut kullanıcılarının donatı elemanlarının boyutlarından memnuniyeti

Donatı elemanlarının boyutları	Donatı sayısı		Donatı elemanlarının değerlendirilmesi			
			Memnun		Memnun değil	
	N	%	N	%	N	%
Küvet	11	37	10	91	1	9
Duş teknesi / Duşakabin	13	43	10	77	3	23
Klozet	22	73	20	91	2	9
Lavabo	30	100	27	90	3	10



Şekil 2. İncelenen konut banyolarında bulunan klozetler

Tablo 5. Konutların alanları ve kullanıcıların memnuniyet durumları

Konutların alanları (m ²)	Konut sayısı		Konut alanlarının değerlendirilmesi			
			Memnun		Memnun değil	
	N	%	N	%	N	%
85-100 m ²	10	34	4	40	6	60
101-110 m ²	13	43	12	92	1	8
111-120 m ²	4	13	4	100	-	-
121-130 m ²	3	10	3	100	-	-
Toplam	30	100	23	77	7	23

Tablo 6. Blok-konut banyolarının alan ölçüleri

Banyoların alan ölçüleri	Minimum değer (m ²)	Maksimum değer (m ²)	Ortalama değer (m ²)	Yüzdelerik değer (%)
Banyo alanı	3,3	7,4	4,76	100
Kapalı alan	0,5	2,97	1,62	34
Dolaşım alanı	1,46	4,7	3,14	66

İncelenen konut banyolarının alanları ve kullanıcıların memnuniyet durumları Tablo 7'de verilmiştir. Buna göre, konutların %30'u 3,0-3,9 m², %33'ü 4,0-4,9 m², %33'ü 5,0-5,9 m² ve %3'ü 6,0 m² ve üzeridir. Bu banyoların ortalama alanı 4,76 m²'dir. Buna göre, 4 m² ve üzeri banyolara sahip kullanıcıların banyo alanlarından memnun olduğu görülmektedir. Daha önce Köprülü (13) çalışmasında, orta nitelikli konut banyolarının min.

alanının 4 m² olması gerektiğini bildirmiştir. Bu öneri, Tablo 6'da verilen ortalama değeri desteklemektedir.

Araştırma kapsamına alınan ailelerin küçük çocuklarını yıkadıkları donatı elemanları ile ailelerin yıkanma alışkanlıkları Tablo 8'de verilmiştir. Buna göre, küçük çocukları olan ailelerin %36'sı çocuklarını leğende, %14'ü küvet/duş teknesinde, %50' si diğer donatı elemanlarında yıkamaktadırlar. Ayrıca, kullanıcı-

Tablo 7. Banyoların alanları ve kullanıcıların memnuniyet durumları

Banyoların alanları (m ²)	Konut sayısı		Banyo alanlarının değerlendirilmesi			
			Memnun		Memnun değil	
	N	%	N	%	N	%
3,0-3,9	9	30	1	11	8	89
4,0-4,9	10	33	10	100	-	-
5,0-5,9	10	33	10	100	-	-
6,0 ve üzeri	1	3	1	100	-	-
Toplam	30	100	22	73	8	27

Tablo 8. Çocukları yıkamada kullanılan donatılar ile ailelerin yıkanma alışkanlıkları

Çocukları yıkamak için kullanılan donatı elemanı	N	%	Kullanıcıların yıkanma alışkanlığı	Kullanıcıların yıkanma alışkanlığı	
				N	%
Leğen	5	36	Akar suyla	19	64
Küvet / Duş teknesi	2	14	Dökme suyla	10	33
Diğer	7	50	Küvet içinde durgun suyla	1	3
Toplam	14	100	Toplam	30	100



Şekil 3. İncelenen konut banyolarında bulunan küvetler

ların %64'ü akar su ile (duş başlığı ile), %33'ü dökme su ile (kurna, kova vb.), %3'ü küvet içinde durgun su ile (toplama su) yıkadığını bildirmiştir (Şekil 3).

Araştırma kapsamına alınan ailelerin banyolarında gerçekleştirdikleri eylemler ile kullanıcıların banyo tesisatlarında yaşadıkları sorunlar Tablo 9'da verilmiştir. Buna göre, ailelerin %73'ü saçlarını banyoda kurutmakta ve bayanların %40'ı makyajlarını banyoda yapmaktadır. Ayrıca, kullanıcıların %40'ı banyolarında koku, %13'ü sızdırma, %13'ü tıkanma, %26'sı gürültü ve %7'side başka problemler yaşadığını bildirmiştir. Sorun yaşayan kullanıcılar tarafından; koku probleminin yer sifonu ve klozetten kaynaklandığı ve bunlara karşı etkili bir havalandırma sisteminin olmayışı sebep gösterilmekte, sızdırma problemi eski binalarda, özellikle mozaik kaplamalı konutlarda ve metal su borularından kaynaklandığı, tıkanma probleminin yer sifonundan kaynaklandığı, gürültü probleminin ise duvarlardaki ses yalıtım sisteminin olmamasından kaynaklandığı ileri sürülmüştür.

İncelenen ailelerin çamaşır yıkama ve kurutma mekanları olarak kullandıkları mekanlar Tablo 10'da verilmiştir. Buna göre, kullanıcıların %43'ü çamaşır-larını banyoda, %30'u mutfakta, %17'si antrede, %10' u odaların herhangi birinde yıkamaktadırlar. Kullanıcı-

ların %90' ı çamaşır-larını balkonda, %7'si odada, %3'ü diğer mekanlarda kurutmaktadır.

Konut banyolarının %90' ı kaloriferle, %3'ü kata-litik sobayla ısıtılmakta ve %6'sı ise ısıtma sistemi kul-lanmamaktadır (Şekil 4). Banyolarında ısıtma sistemi olmayan kullanıcılar memnuniyetsizliklerini ifade et-mişlerdir.

Bunlara ilave olarak, kullanıcıların %57'si ban-yolarında fayansları, küveti, klozeti ve lavaboyu değiş-tirmek istediklerini ifade etmişlerdir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma kapsamına alınan ailelerin banyola-rında bulunan donatı elemanları, yer alan eylem ve ey-lem alanları, banyonun aydınlatılması, havalandırılması ve ısıtılması durumu, banyoların elektrik ve su tesisatı, banyolarda kullanılan elektrikli cihazlar, banyoların alanları, donatı elemanlarının zeminde kapladığı alanlar ve dolaşım alanlarıyla ilişkili sonuçlar, kullanıcıların istek ve memnuniyet durumları dikkate alınarak özetle aşağıda verilmiştir.

Kullanıcıların tamamı banyolarında temel eylem-lerin olmasını istemektedir. Buna göre, banyolarda ko-nutta yaşayan bireylerin kişisel temizliği ve bakımı, ko-nut eşyaları ile kullanıcı giysi ve çamaşır-larının temiz-

Tablo 9. Banyoda yer alan eylemler ile kullanıcıların banyolarındaki tesisat sorunları

Kullanıcıların banyolarda yaptığı eylemler	N	%	Kullanıcıların banyolardaki tesisat sorunları	N	%
Saç kurutma	22	73	Koku	12	40
Vücut bakımı	20	66	Sızdırma	4	13
Giyinme	3	10	Tıkanma	4	13
Tıraş olma	30	100	Gürültü	8	26
Makyaj	12	40	Diğer	2	7

Tablo 10. Çamaşır yıkama ve kurutma mekanları

Çamaşır yıkama	N	%	Çamaşır kurutma	N	%
Banyo	13	43	Banyo	-	-
Mutfak	9	30	Balkon	27	90
Antre	5	17	Oda	2	7
Oda	3	10	Diğer	1	3
Toplam	30	100	Toplam	30	100



Şekil 4. İncelenen Konut Banyolarında Bulunan Isıtıcı Elemanlar

liği gibi temel eylemler için uygun ve yeterli alanlar oluşturulmalıdır.

İncelenen banyoların küçük bir bölümünde su buharının yoğunlaşması sonucu hasarlar olduğu görülmüştür. Bu olumsuz koşulu ortadan kaldırmak için dış duvarlarda yoğunlaşma ve rutubete yönelik gerekli önlemler alınabilir. İncelenen banyoların önemli bir bölümünde havalandırma; çok küçük pencerelerle yapılmaktadır. Bu şekilde yapılan havalandırmalar, kullanıcıların bir bölümü tarafından koku ve rutubet gibi sorunlar nedeniyle şikayet konusu edilmiştir. Bu durum, banyolarda aspiratör gibi havalandırma cihazı kullanılarak giderilebilir.

Araştırma kapsamına alınan blok-konut kullanıcılarının önemli bir bölümünün bugün halen akar su ile yıkanma davranışını sürdürdüğü görülmektedir. Kullanıcıların günümüz banyo mekanı içerisinde bulunan donatı elemanları ile kurduğu ilişkilerinden de anlaşılacağı gibi, mekan içerisinde yer alan küvet gibi donatı elemanları fonksiyonel olarak kullanılmamaktadır. Ayrıca, incelenen küçük banyolarda küvetin mekanı daralttığı görülmüştür. Buna göre, kullanıcıların geleneksel alışkanlıkları da dikkate alınarak özellikle küçük banyolarda küvet yerine duşakabin sistemi kullanılabilir. Araştırma kapsamına alınan yaşlı kullanıcılar, özellikle klozete ve duşa yakın bir yerde tutamak istemişlerdir. Tutamak, kullanıcıların kayma riskini azaltacağı gibi oturma ve kalkmasında kolaylık sağlayabilir.

Kullanıcıların bazıları elektrik tesisatından memnun olmadıklarını ve prizlerin yetersiz olduğunu bildirmişlerdir. Bu nedenle, banyolarda aydınlatmayı ve elektrikli donatı elemanlarının çalışmasını sağlayan kapsamlı bir elektrik tesisatına gereksinim vardır. Banyolarda bulunan çamaşır makinesi, saç kurutma makinesi gibi cihazlar için ayrı ayrı elektrik prizi bulunmasında fayda vardır.

Araştırma sonuçları, banyoların tamamında döşeme malzemesi olarak seramiğin tercih edildiğini göstermiştir. Kullanıcıların düşüp zarar görmemeleri için döşeme malzemesi olarak seçilen seramiklerin düzgün ve kaymaz yüzeyli olması ve banyolarda farklı yükseklik ve eşiklerden kaçınılması gerekir.

5. KAYNAKLAR

- Gür, Ö. Ş., Geçkin, Ş., Konutta Mekan Standartları, Yapı Dergisi 179, 75-82, 1996.
- Yıldırım, K., Hacıbaloglu, M., Konut Mutfakları ile ilgili Ergonomik Bir Araştırma, G.Ü. Fen Bil. Ens. Dergisi, Cilt:13, No:3, 549-566, 2000.
- Eriç, M., Ersoy, H., Yener, E., Günümüz Konutunda Rasyonel Donatım, Teknografik Matbaası, İstanbul, 6-8, 1986.
- Karamehmetoğlu, A., Küçük Metrekareli Toplu Konutların İç Mekan Düzenlemelerinde Kullanılan Donatı Elemanlarının Saptanması, H.Ü. Sosyal Bil. Enst., Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 65-66, 1990.
- İmamoğlu, V., İnsan, Evi ve Çevresi Araştırma Projesi: Mimari Bazı Gözlemler, Konut Araştırmaları Sempozyumu, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, Ankara, 1995.
- Işık, Z., Geleneksel ve Günümüz Konutlarının İç Mekan Analizi, G. Ü. Fen Bil. Enst. Doktora Tezi, Ankara, 1-10, 1992.
- Bilgin, N., Çeşitli Sosyo-kültürel Gruplarda Eşya Sistemleri ve İnsan Eşya İlişkileri, Doçentlik Tezi, Teknografik Matbaası, İzmir, 2-47, 1986.
- Sönmez, A., Yıldırım, K., Orta Nitelikli Konutlarda Ebeveyn Yatak Odası Planlaması İçin Optimum Çözümler, G.Ü. Fen Bil. Ens. Dergisi, Cilt:9, No:3, 439-446, 1996.
- Yıldırım, K., Konut Mutfaklarının Mekan ve Donatı Organizasyonunda Ergonomik Yaklaşım, G.Ü. Fen. Bil. Enst., Doktora Tezi, Ankara, 242-248, 1999.
- Baytin, N., Konut Islak Mekanları, Tübitak Yayınları No: 45 Ankara, 1-42, 1980.
- Anıl, S., Orta Nitelikli Konutlarda Banyo Mekanlarının İncelenmesi, İ.T.Ü Fen Bil. Ens. Yük. Lis. Tezi, İstanbul, 1995.
- Özarık, E., Banyo Tasarımında Temel İlkeler, İ.T.Ü Fen Bil. Ens. Yük. Lis. Tezi, İstanbul, 1990.
- Köprülü, A., Orta Nitelikli Toplu Konutlarda Boyutsal Standartlar Açısından Banyo Büyüklüğünün Araştırılması, İ.T.Ü Fen Bil. Ens. Yük. Lis. Tezi, İstanbul, 1991.
- Kaplan, B., Kırşehir'de Orta Gelir Grubu Konut Kullanıcılarının Yıkanma Alışkanlıkları ve Sahip Oldukları Banyo Mekanlarının Performans Özelliklerinin Belirlenmesi, İ.T.Ü Fen Bil. Ens. Yük. Lis. Tezi, İstanbul, 1996.
- Yıldırım, K., Orta Nitelikli Konutlarda Ebeveyn Yatak Odası Planlaması İçin Optimum Çözümler, Eylemlere Yönelik Kullanıcı Gereksinimleri ve İç Donatım Elemanları, G.Ü. Fen Bil. Enst., Yük. Lisans Tezi, Ankara, 145-149, 1995.
- İmamoğlu, O., İnsan Evi ve Çevresi, Ankara'da Bir Toplu Konut Araştırması, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı, Ankara, 15-16, 1996.
- Arcan, E., F., Evcı, F., Mimari Tasarıma Yaklaşım; İTÜ Mim. Fak. Yayın no 1, İstanbul, 1999